



Kielen, literatuurin da historien insituutan ruadai Valentina Mironova on vallinnuh 39 joiguu uudeh diskah niškoi. KUVA: OL'GA SMOTROVA, "OMA MUA"

## Pajoperindö "Kalevalan laulumailta"

» Kielen, literatuurin da historien istituutas on piästetty ilmah joiguloin disku

» UUTTU KUUNNELTAVUA

VALENTINA MIRONOVA

Joigu on muuzikkuimprovizatsii, kuduadu pajatettih elaijan tärگیelöis kohtis: poijale enne naindua, konzu nuordu poigua suatettih armieh, konzu vastattih gostii, konzu kabrastettih taloidu enne Äijiäpäiviä, konzu mendih kalale.

*Tervehtulo vierahilla,  
Ooo hoon ohoo joi ko hoi joo hoo veli...  
käjen(?) šaališ(?) šaapuneilla.  
Ooo hoon ohoo joi ko hoi joo hoo veli...  
Tervehyöt toin tulleššani,  
Ooo hoon ohoo joi ko hoi joo hoo veli...  
tuolte kauko Karjalašta,  
Ooo hoon ohoo joi ko hoi joo hoo veli...  
Kalevalan laulumailta.  
Ooo hoon ohoo joi ko hoi joo hoo veli...*

Ezmäzen kerran kuulin joiguu Jyškyjärvel läs kymmendy vuotta tagaperin ruadomatkan aigua. Mustan, kui Helmi Rekina, kylän inehmine rubei erinomazeh luaduh pajattamah. Kerras hänen pajatandu meni buitegu rungas läbi. Tiezín, gu tämä on ainavo elos olii ristikanzu, kudai maltau joijuta. Häi on kuulluh joijun omas muamas da pani sen mustoh. En tahtonuh uskuo, gu tämä ylen čoma ennevahalline perindö häviey kogonah. Hyvä mieli rodih, konzu tiijustin, gu meijän konservatourien muuzikan alan ruadajat täyttü vägie suvajah joiguloi. Kai Svetlana Nikolajevan Istoki-joukon neidizet maltetah joijuta. Neron suamine on ylen jygei prosessu: pidäyhäi vierahan kielen sanat opastuo da maltua omua iändy ohjata.

Suomes, rajan toizel puolel, pajoperindöh rakastunnuh Maari Kallberg on minun mielles nygypäivän parahannu joigujannu. Joiguperindöh häi on tuttavunnuh Karjalas da se rodih hänen eloksen tärgevimänny ruavonnu. Joiguloin pohjal häi on kirjutannuh väitöskirjutuksen. Nygöi eččiy kaikenmostu tieduo täs pajoluavus. Suomen literatuurin seuran arhiivas löydyi 1900-vuozisuan allus Otto Väisäzen fonogrofal panduloi iänimaterjualoi. Terväh



net kai pannah Internettah.

Meil Karjalas Kielen, literatuurin da historien instituutan arhiivas on enämbi 80 joiguu. Net kai painettih Sandra Stepanovan, Nina Lavozen da Karl Raution kniigah, kudai piäzi ilmah vuonnu 1993. Nygöi pahakse mielekse sidä jo ammui ei sua ostua. Sendäh arhiivan ruadajil tuli mieli luadie disku, gu olis mahto kai joijut kuunnelta.

Ruavon alghuu kerdyi 39 joiguu, javoimmo net piirilöin da teemoin myöte. Joiguloi maltettih vaigu Vienan Karjalas: Uhtuan čupul niidy pajatettih runoloin meloudieh, Kestingin kylis – itkuvirzilöin luaduh. Tahtozin kiittä Suomen Karjalan Sivistysseuraa, gu heijän denguavul myö saimmo ruatun tämän suuren ruavon.

Disku on luajittu karjalan kielen da kul'tuurin suvaiččijoih niškoi. Se voibi ostua Oma Mua -lehten toimitukses.



Joiguu pajatettih poijale enne naindua, konzu nuordu poigua suatettih armieh, konzu vastattih gostii, konzu kabrastettih taloidu enne Äijiäpäiviä, konzu mendih kalale.

# Ei ole muac eigo vetty v

» L'udmila Ivanovan ubouvves kirjas "Karjalazien mifologijien nellänsuan tarinan Kegriz, Synnys, Vieristänakas, me"

» UUTTU TUTKIMUSTU

JELENA FILIPPOVA

Onnuako jogahine meis vie lapsennu kuuli tarinoin vedehizes da meččähizes, koin da kylyn izändäs. Karjalazet uskottihhäi: joga sijazes – muas, vies, kois, kyls, tahnuos, aitas – oldih omat haldiet, izändät. Nämmii tarinoin saneltih da vie nygöigi mustellah vahnat rahvas. Ei olluh vai kus lugie niilöi, sidä vajai olimmo. Nygöi ozakse on. Vaste vai ilmah piästetys Karjalazien mifologizien kerdomuksien haldiet -kirjas on enämbi nelläsadau tämänmostu tarinua karjalan da ven'an kielel. Kirjan luadijannu on Kielen, literatuurin da historien instituutan tutkii L'udmila Ivanova.

Kai lähti buabas

Moizii tarinoin L'udmila Ivanova kuuli vie lapsennu omas buabas Anna Ivanovas. Umbikarjalaine inehmine rodihes Vieljärven čupul Kirvesjärven kyläh vuvvennu 1905.

– Häi ylen äijän tiezi. Minä elin Kolatselläl, häi – Vieljärvel, ga konzu kävyin hänellyö,

häi illat kai saneli suarnoi, pajatti pajoloi, saneli mifologizii kerdomuksii. Synnys da vedehizes minä tiezin lapsusaijas. Minä kazvoin da duumaičün, ku kai buabat ollah moizet, sanelah suarnoi da tarinoin. Ga ei karkin tietä, sellittäy tutkii.

Buabas kai lähtigi. Konzu L'udmila Ivanovale kehitettih tutkie karjalastu mifologiedu, häi ei kieldävynnyh, teemuhäi ei olluh vendovieras. Tutkijes oli oma buabo pagizutettu dai tuli äijän ajelta Karjalua myöte. Vastavuo da paista puutui äijien ristikanzoinke.

– Ga duumaikkua vai, min verran rahvastu jäi, kudamii ei ehtitty pagizuttua tutkijat, ehtäi kaikkii tabua. Meijän rahvas ylen äijän tiettih. Minun buabo kirjah ei maltanuh, ven'akse pagizi ylen pahoi, ga musto hänel oli ylen hyvä. Hyvin nägyi, ku kaikkis mieläkiinnittävämät kerdomukset saneltah rahvas, kudamat ollah opastumattomat, sellittäy L'udmila Ivanova.

Tutkijan mugah mifologizii kerdomuksii vie tässä suu kirjuttua rahvas. Suurembii žanroi, kui runoloi da suarnoi, nygöi on jygiembi kirjuttua, ei joga toine niilöi musta. Folklooružanrat hil'takkazin unoh-

» Syndy suuttuu

Syndy ei ozutannuhes, a oli Syndy, sanottih. Boabuška sanou, sie kerävyttih taloih kuundelema, a hihetetäh da hohotetah da nagretah. Sanou: "Ainos kerävyttö nečih, ei pie Syndy kuunnelta nagron kel da hihetyksen kel. Synnyn kuunneltas ei pie n päivän pahoi paista, pidäy olla hyvin". "A ei, sanou, midä rodei!". A hyö ku ruvettih Sanou: truvass teä tulou gu piirai värtinästy, plital kirbuou. A boabuška ikkunah nygöi, midäbo sie tulou! Sie sanou, tulou gu heinysoatto, dorogoa myö tänne, vieröy. "Nu nygöi, sanou, lapset, veräit pidäy salvata". Boabuška päčil lähti, sit veräi salbai, aminöičči sie kui pidi. En tiije kui. Sit, sanou, azetui. Sanou, butto sanou boabuška: "Hyvä, sanou, ennätit tulla salboamah. Ato, sanou, musteltus!" A sit boabuška sanou: "Kačo! Minä teidy kielän, pidäy olla hyväzilleh, a työ hohötättö da kaikkie! Ei soa, sanou, Syndy kuunnelta nengaleite". A sit heitettih käyndy, sanou.

Kirjutettih IVANOVA L., MIRONOVA V. Jessoilas M. NESTEROVAS



L'udmila Ivanova

# du haldiettomua, vardoimattomua

“Mifologizien kerdomuksien haldiet” on piäle  
mečän da vien haldielois



...va sanou, ku heijän kai pagizutettavat rahvas mielihväl paistah omal kielel – karjalakse. KUVA: VALENTINA MIRONOVA

tutah. Ga kerdomuksii Synnys, meččähizes da vedehizes rahvas vie tässä mustellah da sanellah.

– Niilöis äijän sanellah, vähembi tietäh koin da kylän izändäs, tahnuon izändäs vastukarai enämbi tietäh. Suves sanozin enämbän sanellah mifologizii kerdomuksii migu pohjazes. Kegriski nygöi suau ylen vähän kirjuttua. Tänäpäi vähembi sanellah, kui iče käydih Syndy kuundelemah, sanotah ku kuultih toizis ristikanzois. A konz uubeimmo vai ajelemah kyläh, rahvas oldih, kudamat iče käydih arbailemah omua tuliedu elaiqua, dai todeh mendih kai nämä arbailemat, jatkau paginua tutkii.

Rahvas tottu uskottih sidä. Karjalazes ristikanzashäi kiini on Jumalah da kaikkih haldieloih usko. Heidy kunnivoittih da varattih suututtua.

## Enzimäine moine kirju

L'udmila Ivanovan kirju “Karjalazien mifologizien kerdomuksien haldiet” on enzimäine moine kirju, kudamas on tarkah tutkittu Kegrri, Syndy, Vieristänakku, vien da mečän haldiet. Tutkimuksen ližäkse kir-

« Tahtonet ku tiijustua, min nägözet ollah Kegrri, Syndy, Vieristänakku, vien da mečän haldiet, ga ota kädeh uuzi L'udmila Ivanovan kirju.



Kai kerdomukset L'udmila Ivanovan kirjas on karjalakse da ven'akse. Kirjan nimisivugi on kahtel kielel: ven'akse da karjalakse. KUVA: JELENA FILIPPOVA, "OMA MUA"

jas on enämbi nelliäsadua kerdomustu, kudamat ollah kahtel kielel: karjalakse da ven'akse. Net tutkii keräi iče da otti instituutan arhiivaspäi.

Sanakse keriamäh tämänmostu materjalu instituutas ruvettih 1960-vuozil. Kuda midä mifologistu tekstua oli painettu erähäh kogomuksis. Hyvä materjalu on Suomen Kirjallisuuden Seuras, sidä ruvettih ke-

riämäh XVIII vuosisuan lopus. Sidä tutkii käytti teoriedu kirjuttajes.

L'udmila Ivanovan uuzi kirju on vai suuren ruavon enzimäine puoli, dai tämä kirju on vai enzimäine. Tuliel tutkijal on mieles luadie toinegi oza, kudamas häi duumaiččou tarkah kirjuttua koin, kylän, tahnuon izändöis da taudilois, kudamat tartutah ristikanzah, ku se on

mintah to rikkonuh. Suuri vuitti materjaluagi sih niškoi on jo kerätty.

Täl kerdua ku tahtonet tiijustua, ketbo moizet ollah Kegrri, Syndy, Vieristänakku, vien da mečän haldiet, min nägözet hyö ollah da midä rahvas niilöis sanellah, ga ottakkuu kädeh uuzi L'udmila Ivanovan kirju. Yhteh palah luvetto sen.

## » Uskotgo?

- Ku meččypertih yökse jät, kynnyksen alle pidäy panna kirves.
- Konz yöksyt meččäh pidäy jaksukseh, kengät jallas heittä, hattarat puistua, kai järilleh šuorita da puutut dorogah.
- Vies ei pie omua kuvahastu kaččuo, vedehine ku tuskevunou, ga i luadiu pahua.
- Myöhä ky lähtenet kai-vole vetty ottamah, häiričēt vienižändiä, sit bul'kuloi nouzou rozile.
- Il'änpäivän jälles älgia kezoile käygiä, vedehine vedäy.
- Kuudessah pidäy kylyh kävvä, riähky oli ku kylyh lähtet da vie järveh menet, sit vienemändy tulou sinun luo.
- Pedrunpäivän yö ei pie kalah lähtie, vedehinehäi silloi istuu kustah da sugiu piädy.

On otettu Karjalazien mifologizien kerdomuksien haldiet -kirjas.



L'udmila Ivanovan buabah Anna Ivanova hos školah kai vähäzen vai, ga yhtelläh tiezi ylen äijän. Maltoi sanelta suarnua da tarinua, pajattua pajuo. KUVA ON OTETTU PEREHARHIIVAS

## » L'udmila Ivanova

- On rodinuhes Kolatselläl umbikarjalazeh pereheh.
- Loppi Vieljärven školan.
- Vuvennu 1985 loppi Petroskoin valdivonyliopiston historii-filologizien tiedokunnan, sai filoulogan ammatin.
- Opastundan jälles vuven ruadoi Segežan školan opastajannu.
- Vuves 1986 ruadau Karjalan tiedokeskukse Kielen, literatuurin da historien instituutas.
- Instituutas on ainavo karjalazen mifologizien tutkii.
- On yhtynyh monih konferensioih da kirjutannuh mondu tiedokirjutustu.
- “Karjalazien mifologizien kerdomuksien haldiet” on tutkijan enzimäine kirju. Tutkii kiittäy avus Nina Šibanovua, kudai autoi painua tekstat, Ol'ga Il'uhua, kudai kehitti Dmitrii Požarskoin instituutale painua kirju, Sandra Stepanovua, kudai kačoi kai tekstat, Valentina Mironovua, kudaman kel kerättih materjalu da šeikuittih yhtes kiännöksii da teoriedu, suarnoin tutkijua Anastasija Lizlovua nevondas.